

Právní opora k testování a režimovým opatřením ve školách

Praha, 9. dubna 2021 – V reakci na dezinformace týkající se povinného testování žáků a nošení ochranných prostředků dýchacích cest ve školách zveřejňuje MŠMT právní stanovisko k testování a režimovým opatřením ve školách.

V návaznosti na další dezinformace o testování jsem na webu ministerstva publikovali další stanovisko legislativního odboru:

Vyjádření MŠMT k dezinformacím o testování ve školách

Ministerstvo školství v posledních dnech zaznamenalo několik aktivit, které mají za cíl zpochybnit návrat do škol za podmínek testování či povinnosti dodržovat režimová opatření.

V návaznosti na to jsme na webu ministerstva publikovali stanovisko legislativního odboru s právní podporou [ZDE](#).

Aktuální vyjádření se vztahuje k dokumentům publikovaným na webu [Zdravé fórum](#) „Testování dětí ve škol(k)ách a povinné nošení respirátorů. Manuál pro rodiče (kteří trvají na účasti svých dětí na výuce bez podmínek)“ a „Testování dětí ve škol(k)ách a povinné nošení respirátorů. Manuál pro rodiče (kteří se rozhodnout ponechat své děti doma)“, lze je ale vztáhnout také na další podobné texty, které se na internetu, a to ať už na webech či na sociálních sítích, vyskytují, například iniciativa [Nesahejte nám na děti!](#) ad.

Mimořádná opatření Ministerstva zdravotnictví s ohledem na ochranu zdraví i nadále zakazují osobní přítomnost dětí, žáků a studentů na vzdělávání ve školách s tam uvedenými výjimkami, zároveň s ohledem na zájem na ochraně veřejného zdraví stanoví povinnost podstoupit testování a nosit ochranné prostředky nosu a úst s uvedenými výjimkami. **Právně – metodické zdůvodnění testování obsahuje Manuál covid-19 testování ve školách duben 2021, který byl rozeslán do škol a lze jej nalézt také na webu resortu zde: <https://testovani.edu.cz/files/msmt-manual-testovani-06-04-2021.pdf>.**

Kromě tohoto manuálu byly do škol rozeslány také **další podpůrné materiály, které jsou uvedeny na novém webu ministerstva <https://testovani.edu.cz>**. Konkrétně jde např. o **informace k zajištění průběhu a organizace testování** (<https://testovani.edu.cz/jak-na-to-ve-skole>), dále **letáky a materiály ke stažení k podpoře komunikace s rodiči, žáky a studenty**

(<https://testovani.edu.cz/mohlo-by-se-hodit>), dále **FAQ** s nejčastějšími dotazy (<https://testovani.edu.cz/faq-nejcastejsi-dotazy>). Součástí stránek jsou také **oddíly pro rodiče** (<https://testovani.edu.cz/pro-rodice>) a **žáky** (<https://testovani.edu.cz/pro-zaky-a-studenty>).

Dítě nemůže být nuceno k účasti na testování a neúčast na testování nemůže být jakkoliv sankcionována. Důsledkem neúčasti na testování je pouze **nemožnost účasti na prezenčním vzdělávání**, a to s ohledem na nutnost ochrany veřejného zdraví v současné nepříznivé epidemické situaci. K testování se může dostavit dítě pouze tehdy, pokud nemá příznaky infekčního virového onemocnění. **Pokud se dítě neúčastní prezenčního vzdělávání z důvodu neúčasti na testování, škola bude absenci evidovat jako omluvenou.** Při této omluvené absenci škola sice nemá povinnost zajistit dítěti distanční způsob vzdělávání dle zákona, ale **je vhodné, aby mu poskytla přiměřenou formu studijní podpory** - např. posílání týdenních plánů, využití individuální konzultace apod.

Jak vyplývá z výše uvedeného, dítě ani rodič tím, že odmítnou testování, neporuší právní předpisy, nespáchají tedy trestný čin ani přestupek. Jak již bylo uvedeno, důsledkem odmítnutí testování bude **nemožnost účasti dítěte na prezenčním vzdělávání ve škole.**

Pokud by se rodič přesto domáhal toho, aby se dítě bez absolvování testu ve škole prezenčně vzdělávalo, škola to nesmí umožnit, neboť je stejně jako dítě či rodič také **vázána právně závazným mimořádným opatřením (je také jeho adresátem).** Pokud by v krajním případě (*tedy pokud by nedošlo ke smírnému vyřešení situace*) došlo k fyzické konfrontaci nebo pokud by se například rodič snažil vymoci si vstup dítěte do školy fyzickou silou, **škola přivolá policii.** V takovém případě by se mohlo ze strany rodiče jednat o **protiprávní jednání,** například o přestupek proti občanskému soužití podle § 7 zákona o některých přestupcích.

Každý rodič má rodičovskou odpovědnost, která zahrnuje mj. péči o mravní vývoj dítěte, péči o zdraví dítěte a vedení dítěte k dodržování právních povinností. V případě, že by si rodič vynucoval porušování mimořádných opatření nebo by k tomu vedl své dítě, lze uvažovat o tom, že v takovém případě rodiče neplní povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti, nebo nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti. **Takovou situaci by v souladu s § 6 zákona o sociálně-právní ochraně dítěte mohl řešit orgán sociálně-právní ochrany dítěte.**

Povinnosti, které stanoví mimořádná opatření, je samozřejmě povinna dodržovat i škola. Škola je povinna zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí podle § 29 odst. 2 školského zákona. **Součástí této povinnosti je i zajišťování bezpečného a zdraví neohrožujícího prostředí. To škola v současné situaci naplní mj. i tím, že provádí testování a nepřipustí přítomnost netestovaných dětí. Součástí uvedené povinnosti je i to, že škola a její zaměstnanci kontrolují dodržování povinností (že dítě je otestované, že nosí ochranný prostředek nosu a úst).** Za dodržení bezpečného prostředí a dodržení mimořádných opatření ve škole odpovídá ředitel školy, který za tím účelem dává pokyny zaměstnancům školy.

Kontrolním orgánem ve vztahu ke školám je **krajská hygienická stanice,** která kontroluje dodržování mimořádných opatření, a dále i **Česká školní inspekce,** která vykonává kontrolu dodržování právních předpisů, které se vztahují k poskytování vzdělávání a školských služeb, jak stanoví § 174 odst. 2 písm. d) školského zákona.

Pokud by ředitel školy porušoval mimořádná opatření nebo umožňoval jejich porušování ve škole, mohlo by jít o závažné porušení nebo neplnění právních povinností vyplývajících z jeho

činností, úkolů a pravomocí na vedoucím pracovním místě ředitele. V takovém případě zřizovatel může ředitele školy v souladu s § 166 odst. 5 písm. a) školského zákona odvolat (*pokud jde o školu veřejného zřizovatele*).

Dítě je povinno dodržovat stanovená hygienická a bezpečnostní pravidla. Pokud by dítě v průběhu své prezenční přítomnosti ve škole porušilo právně závazná opatření (*například po předchozím příslibu podstoupit testování následně dítě testování odmítne nebo dítě poruší povinnost nosit ochranný prostředek nosu a úst*), s ohledem na ochranu zdraví dalších osob **neprodleně dojde k umístění žáka do předem připravené samostatné místnosti nebo k jinému způsobu izolace od ostatních přítomných ve škole a škola kontaktuje zákonného zástupce s ohledem na bezodkladné vyzvednutí dítěte ze školy; zletilý žák opustí v nejkratším možném čase budovu školy.** Se souhlasem zákonného zástupce (*který může být dán i předem*) a po náležitém poučení o nutných opatřeních během návratu domů může dítě opustit školu, jinak dítě vyčká v izolaci do doby převzetí zákonným zástupcem.

Nedodržování právně závazných opatření je důvodem k nevpuštění dítěte do školy (*s odkazem na § 29 odst. 2 školského zákona a na zákon o ochraně veřejného zdraví*).

Pokud se týká porušení **povinnosti nosit ochranný prostředek nosu a úst**, před případným zamezením vstupu dítěte do školy doporučujeme, aby ředitel školy nejprve vyčerpал všechny dostupné možnosti, aby se dítě mohlo vzdělávat, tj., poskytnutí záložních roušek (*vytvoření zásoby záložních roušek doporučuje hygienický manuál a v příštím týdnu budou chirurgické roušky za tímto účelem centrálně distribuovány do škol, v nichž se plní povinná školní docházka*), komunikace s dítětem a jeho zákonným zástupcem. **Zamezení vstupu do školy je v tomto případě až krajním řešením, pokud již všechny dostupné jiné možnosti byly vyčerpány.**

Další informace lze nalézt na webu MŠMT (viz např. <https://bit.ly/3myQT9k>) anebo <https://bit.ly/3g6r5jA>, kde naleznete informace k provozu škol od 12. dubna včetně veškerých materiálů, které byly do škol rozeslány. Pravidelně je aktualizována také sekce FAQ na webu <https://testovani.edu.cz>.

Mimořádným opatřením Ministerstva zdravotnictví ze dne 6. 4. 2021, č. j. MZDR 14592/2021-3/MIN/KAN, bylo mimo jiné zavedeno preventivní testování dětí, žáků a studentů (dále jen „žáků“) neinvazivními antigenními testy, a to ve frekvenci dvakrát týdně (čl. III tohoto opatření), a v případě, že škola používá neinvazivní RT-PCR testy, jedenkrát týdně. Toto opatření zároveň obsahuje i podrobné odůvodnění, ke kterému bychom Vás rádi odkázali [ZDE](#).

Nad rámec uvedeného považujeme za důležité zdůraznit, že v případě testování žáků a zaměstnanců bylo zvoleno neinvazivní testování, tedy takové, u kterého se nevykonávají fyzicky nepříjemné úkony, které může provést laická osoba. Nejedná se tedy o zdravotnický úkon, **kdy nedochází k zásahu do tělesné integrity osoby** (§ 93 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů).

Přestože považujeme takové testování za minimální zásah do integrity a práv testované osoby, stále zůstane zachováno právo vyjádřit nesouhlas s tímto postupem, ať již ze strany samotného žáka, případně i jeho rodičů, a tento test nepodstoupit. **Pokud však žák test nepodstoupí, pak není možné, aby byl osobně přítomen na vzdělávání, protože zde není dán předpoklad toho, že není nemocen COVID-19.**

Tito žáci budou ze vzdělávání omluveni s tím, že se doporučuje školám, aby je v rámci svých možností vzdělávaly. Zde je tedy situace obdobná tomu, když žák z důvodu jakéhokoliv onemocnění zůstane doma. Pokud žák testování odmítne, bude se jednat de facto o omlouvanou absenci.

Vláda při řešení současné nelehké situace zvažovala řadu variant, jak umožnit žákům návrat k prezenční výuce. Při rozhodování si byla vědoma, že v současné chvíli proti sobě stojí do určité míry protichůdná práva, a to právo na vzdělání na jedné straně a právo na ochranu zdraví a života na straně druhé, přičemž je třeba si uvědomit, že žádné z těchto práv není zcela bezbřehé. Pokud pak dojde k jejich (hodnotovému) střetu, je nutné najít střední cestu a snažit se zachovat z obou práv, co nejvíce je v dané situaci možné a k čemu existují vhodné nástroje.

S přihlédnutím k těmto kritériím proporcionality považujeme předmětné mimořádné opatření ze dne 6. 4. 2021 za legitimní, jelikož sice na jedné straně dochází k zásahu do práv osob tím, že je jim nařizováno pravidelné testování, ale na straně druhé existuje všeobecný zájem na ochraně zdraví osob a zájem na snížení přenosu nákazy mezi jednotlivými žáky a zaměstnanci škol, a samozřejmě i na snížení navazujícího komunitního přenosu. Zvolené řešení tedy splňuje požadavek kritéria proporcionality, jelikož cíl mimořádného opatření (ochrana zdraví osob, minimalizace šíření nákazy) převyšuje zásah do práv osob (povinné pravidelné neinvazivní testování), které toto opatření představuje.

Je třeba připomenout, že škola je povinna chránit nejen zdraví žáků, ale i zaměstnanců školy (§ 29 odst. 2 školského zákona a § 101 a násl. zákoníku práce). Proto, aby se předešlo situaci, kdy ve třídě (škole nebo školském zařízení) dojde ke kontaktu s osobou, která je infikována koronavirem SARS-CoV-2, aniž by o tom věděla, je vhodné využít nástroj pravidelného testování.

Testování žáků může být jedním z klíčových prostředků, jak snížit rizika nákazy onemocněním COVID-19, a tedy co nejvíce chránit právo na ochranu zdraví všech osob, a zároveň jak umožnit v co nejvyšší možné míře návrat žáků k prezenční výuce, aby jejich právo na vzdělávání bylo co nejvíce naplněno. Dle aktuální společné studie University of Oxford a britské vládní agentury Public Health England může antigenní test zachytit 84 % nakažených u nejméně

senzitivního antigenního testu, až 91 % u nejvíce senzitivního testu (viz http://modmedmicro.nsms.ox.ac.uk/wp-content/uploads/2021/01/infectivity_manuscript_20210119_merged.pdf).

Stejně tak i povinné nošení ochranných prostředků dýchacích cest může přispět ke snížení přenosu respiračních virů, a tedy i ke snížení komunitního přenosu, zejména pokud je dodržováno v maximální možné míře (viz např. aktuální odbornou publikaci Howard, J. et al. An evidence review of face masks against COVID-19, <https://doi.org/10.1073/pnas.2014564118>). I zde bylo k příslušnému opatření přikročeno v souladu s kritérii proporcionality, neboť právo na ochranu před závažným onemocněním COVID-19 je zde chráněno za použití nástroje, který způsobuje pouze individuální nepohodlí jedince. Zároveň žádná z dosud publikovaných vědeckých studií neprokázala takové negativní dopady dlouhodobého nošení roušek, které by mohly být srovnatelné se zájmem na ochraně před COVID-19.

Všichni jsou pak povinni dodržovat mimořádná opatření vydaná Ministerstvem zdravotnictví podle zákona o ochraně veřejného zdraví. Případné výjimky jsou stanoveny přímo v těchto mimořádných opatřeních. Škola nebo školské zařízení zde vystupuje jako subjekt práva a je povinna všechna mimořádná opatření dodržovat stejně jako ostatní.

Krajním řešením nedodržování mimořádných opatření může být i nevpouštění žáka do budovy školy. Před případným zamezením vstupu žáka do školy doporučujeme, aby ředitel školy nejprve vyčerpал všechny dostupné možnosti, aby se žák mohl vzdělávat, a to komunikací s žákem a jeho zákonným zástupcem. Zamezení vstupu do školy je až krajním případem, pokud již všechny dostupné jiné možnosti byly vyčerpány.

Stanovit průběžné testování či nošení ochranných prostředků dýchacích cest jako podmínku účasti na prezenční výuce je proto zcela v mezích zákona, a nad to lze tento krok považovat i za zcela legitimní z pohledu zachování maxima práv všech dotčených osob.

Zdroj: <https://www.msmt.cz/pravni-opora-k-testovani-a-rezimovym-opatrenim-ve-skolach>
<https://www.msmt.cz/vyjadreni-msmt-k-dezinformacim-o-testovani-ve>